

УДК 378(09):004.9:316.77

О.О.Говоровська

Антропологічні аспекти інформатизації вищої освіти

В даній статті розглядаються історичні аспекти еволюції вищої освіти. Досліджуються сучасні процеси інформатизації українського суспільства, зокрема його розуміння, інтерпретації, її місце та роль. Аналізуються різноманітні економічні, соціальні, політичні, культурологічні, філософські аспекти інформатизації. Висвітлюються найважливіші питання та особливості антропологічних основ інформатизації освіти, їх базу і спрямовання. Наводяться численні приклади можливостей для цивілізаційного поступу України, які відкриває світ інформаційних технологій перед сучасною сферою освіти.

Наголошується, що сутнісний характер процесу інформатизації в сучасному суспільстві проявляється у тому, що він змінює динаміку соціальних процесів і загалом соціальну реальність. Техніка в інформаційному суспільстві представляє собою потужне і невичерпне джерело нескінченного технічного розвитку. У такий спосіб процес інформатизації змінює не тільки реальність сучасного оточення, але і способи його розуміння. Підкреслюється, що безмежні можливості інформаційних технологій в освіті обумовлюють її нову модель і якісно нову парадигму підготовки фахівців зорієнтовану на засвоєння знань і умінь не лише в загальноосвітньому чи вищому навчальному закладі, а й після їх закінчення.

Відзначено зростаючу потребу в перегляді, як методологічних, так і світоглядних установок процесу інформатизації освіти, створенні та реалізації відповідних освітніх програм, удосконаленні викладання інформатики в цілому. Зроблено акцент на необхідності розробки педагогічних фундаментальних ідей в філософії і теорії освіти; створенні експериментальних та альтернативних закладів освіти; демократизації усіх типів і форм навчальних закладів, створення системи неперервної освіти через призму комп'ютеризації, вільного вибору програм навчання і освіти й формування на основі їх самостійності сучасного освітнього середовища.

Ключові слова: антропологія, інформатизація вищої освіти, інформаційне суспільство, якість освіти.

Історичний шлях розвитку суспільства України, так само як і досвід інших країн, свідчить, що інформатизація соціальної реальності є по суті одним з найбільш визначальних напрямків розвитку всіх його сфер. Важливість всебічного дослідження проблем цього процесу підсилюється тим, що на сучасному етапі суспільство знаходиться в стадії переходу від індустріального до постіндустріального (інформаційного), що передбачає істотні зміни в соціальній структурі та характері суспільних відносин. Обумовленість цього процесу тим актуальніша, що дані зміни носять не зовнішній чи поверховий, а передусім сутнісний характер.

Сутнісний характер процесу інформатизації в сучасному інформаційному суспільстві проявляється в тому, що він змінює як динаміку соціальних процесів, так і характер розвитку соціуму. Процес інформатизації впливає не тільки на реалії сучасного постіндустріального суспільства, але і на способи його розуміння, інтерпретації, зачіпає різні економічні, соціальні, політичні, культурологічні, філософські аспекти. Інформаційне суспільство розвивається як принципово новий вид товариства, задаючи особливий характер соціальних зв'язків.

Перспективи розвитку інформаційного суспільства, представлені у працях теоретиків постіндустріального суспільства, знаходять підтвердження в реальній соціальній практиці. Необхідно відзначити, що перехід від індустріального до постіндустріального суспільства багато в чому залежить від того, наскільки розвинене суспільство в області комп'ютерних технологій. Однак, незважаючи на різний рівень комп'ютеризації суспільства – розвиток її економіки в цілому, є загальною тенденцією і являє собою універсальну модель розвитку сучасного суспільства в цілому. Економіка в постіндустріальному суспільстві характеризується тим, що промисловість за показниками зайнятості і основної частки в національному продукті все більше заміщується сферою послуг, яка орієнтується на виробництво і обробку інформації. В інформаційному суспільстві, де інноваційні процеси мають першорядну значимість, неухильно зростає роль освіти. Поряд зі змінною ролі освіти в постіндустріальному суспільстві розширюється також розуміння сутності самого освітнього процесу. Саме тому в числі стратегічних напрямів розвитку освіти, визначених у “Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року”, затвердженій 25 червня 2013 р., визначено її інформатизацію, вдосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки. В розділі “Інформатизація освіти” особливо наголошується, що “Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві” [11].

Розглядаючи антропологічні аспекти інформатизації освіти, слід акцентувати увагу на тому, що мова йде про соціальні засади освітньої діяльності. Процес інформатизації в певному контексті розглядається в цілому, першочергово спрямований на гуманітаризацію освіти. Антропологічні основи інформатизації освіти базуються і спрямовуються розвитком антропологічної та онтологічної філософії, призводять до переосмислення сутності людини [10, с. 2].

Людина як духовна істота наділена безліччю розумових, фізичних, духовних, моральних якостей. Наявність розуму не є індивідуальною ознакою, що притаманна певному біологічному виду і тому не може бути специфічною ознакою, яка б виділяла людину з простору природи, навпаки, як і інші істоти, людина наділена розумом.

Проте суспільний характер життєдіяльності людства, спосіб його буття породжує, з одного боку, необхідність його соціалізації, з іншого обумовлює потребу в співпраці та спілкуванні з іншими людьми та спільнотами. Людське буття являє

собою складну взаємодію біологічного (природного) і соціального (суспільного), що характеризує не тільки існування людини, але і його сутність. Суперечливість єдності сутності людини та її існування – процес взаємодії людства з природою. Цілісність існування людини визначається його соціально-діяльністю сутності, вища властивість людини – розум, здатність вступати в спілкування (Аристотель). Якщо сутність людини – це загальна характеристика одичного представника людського роду, то існування індивідуально, воно не вичерпується сутністю. Індивід – це завжди “один із багатьох”, і він завжди безособовий [6, с. 17]. Під особистістю розуміється, насамперед, індивідуальність людини, причому не біологічна, а соціальна. Інакше кажучи, особистість – це і є соціальна індивідуальність, тобто сукупність характерних для людини соціальних якостей, його соціальна самобутність. Тільки діяльність формує особистість, неодмінною умовою її творчої діяльності є свобода дій і відповідальність.

З виділенням людини з природи біологічна еволюція людства припинилася, що призводить до підпорядкування людства соціальним, а не біологічним законам. Відмінності в ознаках поведінки, у здібностях людей створюється соціальним середовищем їхнього життя. Звідси і сутність людини має суто соціальний характер. “Сутність людини-продукт історії, вона змінюється і розвивається разом з суспільством, виявляється в реально існуючих типах особистостей, породжуваних цим суспільством”. Соціальність, певна система знань, норм і цінностей, засвоєння якої дозволяє людині функціонувати в якості повноправного члена суспільства.

Саме тому людина і потребує освіти. Освіта постає як спосіб становлення людини, як середовище, в якому відбувається формування людини, як онтологічний процес, поза яким неможливе існування людини. Оскільки завдячуючи процесу освіти відбувається становлення людини як самодостатньої сутності, онтологічну значимість набувають будь-які процеси, що сприяють утворенню людини, розширюють розуміння освіти в рамках сучасної інтерпретації людини, як самостійного суб’єкта. Інформатизація освіти, повинні бути побудовані таким чином, щоб сприяти процесу утворенню людини. У рамках сучасного розуміння людина постає не як трансцендентальний суб’єкт пізнання, а як реальний суб’єкт комунікації. Процес інформатизації освіти суспільства передбачає можливість розвитку комунікативних навичок людини, які сприяють його становленню як соціального суб’єкта в інформаційному просторі. Реальність інформаційного суспільства ставить нові тип комунікативних відносин – комунікації за допомогою інформаційних каналів, орієнтується на формування комунікативних навичок у відповідності з потребами сучасного суспільства, в основі якого антропологічне світогляд – інтегроване знання про людину, її природу, закономірності розвитку.

Інформатизація освіти суспільства повинна здійснюватися в рамках сучасних антропологічних ідей, котрі поєднують у собі технологічні і гуманітарні аспекти, етичні орієнтації та духовні цінності, які стверджують гуманізм як спосіб життєдіяльності суспільства. Адже, як зазначає академік В.Г.Кремень, “Розвиток творчих потенцій людини, які засновані на розумі, знанні мудрості, “душевному

відчутті”, “пізнанні серцем”, на всьому тому, що перетворює людину на особистість. Це – кредо сучасного людиноцентризму в освіті” [4, с. 5].

Сутнісний характер процесу інформатизації в сучасному суспільстві проявляється в тому, що він змінює як динаміку соціальних процесів, так і характер соціальної реальності. У такий спосіб процес інформатизації змінює не тільки реальність сучасного оточення, але і способи його розуміння, інтерпретації. Інформатизація сучасного суспільства набуває сьогодні глобальний характер, оскільки процеси, що лежать в основі інформаційного суспільства, визначають сутність, характер, динаміку та перспективи розвитку соціальних процесів у цілому. Інформаційне суспільство розвивається як принципово новий вид товариства, задаючи особливий характер соціальних зв’язків.

Актуалізація теми освіти в інформаційному суспільстві значною мірою обумовлена специфікою устрою його сучасного стану. Суть розкривається в розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій, причому специфічною рисою останніх є їх безперервне вдосконалення. В цьому полягає сутнісна відмінність техніки індустріального суспільства від інформаційних технологій постіндустріального суспільства. Якщо техніка в індустріальному суспільстві сприймається як щось чуже людині, як різновид машини, то інформація несе в собі інші ознаки. Інформація об’єднує в собі матеріальний носій і інтелект, і в цьому сенсі вона сприймається як різновид інтелекту, грань між людиною і технікою стає невловимою. Інформація виступає не як допоміжний засіб у сучасній освіті, а як “сміслоутворювальний” фактор. Техніка в інформаційному суспільстві представляє собою потужне і невичерпне джерело нескінченного технічного розвитку.

Якщо обмеженість технічних характеристик машин в епоху індустріального суспільства, а також відсутність інтелекту, дозволяє протиставляти даний вид техніки людині, то з розвитком інформаційних технологій змінюється сам підхід до сутності техніки. Інформаційні технології являють собою джерело нескінченного розвитку, вдосконалення і в цьому сенсі надають не обмежені можливості для розвитку науки і освіти.

Традиційна освіта, що панувало у всьому світі аж до 70-х рр., передбачала певну освітню модель, яка сформувалася в рамках індустріального суспільства. Метою такої освіти було засвоєння певного детермінованого масиву знань у рамках освітніх програм. Однак розвиток і поширення інформаційних технологій, що відбувається в рамках переходу до інформаційного суспільства, змінює систему освіти в цілому [3, с. 5].

Насамперед, безмежні можливості інформаційних технологій в освіті обумовлюють нову модель освіти: освіта не обмежена просторовими, часовими та інституціональними рамками, оскільки з’являються нові форми освітніх практик, які не вписуються в традиційну схему навчання. Безмежні когнітивні можливості масової інформації роблять неможливим закінчений освітній процес. Постійне вдосконалення і розвиток інформації вимагає безперервного навчання не тільки в рамках освітніх інститутів, але і соціальних інститутів в цілому. Освіта

спрямована не стільки на засвоєння знань, скільки на можливість управління ним. Таким чином, сучасна освіта розгортається в соціальному просторі і включає в себе нетрадиційні форми освітньої практики. Статус освітніх набувають будь-які процеси, які спрямовані на утворення суб'єкта [9, с. 5]. Йдеться про переосмислення парадигми сучасної освіти в рамках соціальних перетворень, про формування сучасної концепції освіти, що включає теоретичний (концепція освіти) і практичний аспекти (освітня практика).

Інформатизація освіти призводить до того, що необхідно визначити підстави нової моделі освіти, розуміння фундаментальних понять, насамперед, суб'єкта освіти. Водночас, суспільство набагато більшою мірою зацікавлене в тому, щоб його громадяни були здатні самостійно, активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до мінливих умов життя.

На відміну від встановленої моделі підготовки фахівців зорієнтованої на засвоєння знань і умінь, перед вищими поставлена завдання формувати у студентів практичні навички, а згодом орієнтувати випускників на відповідні фахові компетенції. Ще недавно вирішити ці завдання не представлялося можливим в силу відсутності реальних умов для їх виконання при традиційному підході до освіти, традиційних засобах навчання, більшою мірою орієнтованих на класно-урочну систему занять. За останні 10–15 років такі умови якщо не створені повністю, то створюються в різних країнах із різним ступенем успішності.

По суті перебудова системи освіти здійснюється на основі потреб її у відповідності освітньої стратегії та можливостей її реалізації. Важливість та актуальність процесу інформатизації для розвитку освіти і сучасного суспільства в цілому усвідомлюється на всіх рівнях: теоретичному, практичному, інституціональному. Проте як теорія, так і реальна практика освіти сьогодні ще далекі від вирішення всіх насутих освітніх проблем. Можна виділити ряд ключових причин.

Одна з них пов'язана з недоліками діючої практики розробки та проведення курсів з інформатики, які є обов'язковими як для середньої, так і вищої освіти. Дані навчальні дисципліни спрямовані на формування необхідних знань і навичок у поведженні з сучасними засобами комунікації. Такий спосіб викладання в галузі інформатики є традиційним для сучасної освіти. Проте в рамках інформатизації сучасної освіти, тих вимог, які пред'являються випускникам середніх, середньо професійних і вищих навчальних закладів, такий рівень підготовки виявляється недостатнім.

Проблеми інформатизації освіти проявляються сьогодні у надзвичайно вузькому розумінні інформатики і способі її викладання в освітніх установах. Викладання інформатики проводиться ізольовано від інших предметів і курсів, що розглядають проблеми інформатизації сучасного суспільства [8, с. 14]. Незважаючи на те, що усвідомлюється недостатність на самих різних рівнях, цей пробір ще не заповнено. Цілком виправдане твердження про те, що інформатика сьогодні – це одна із стратегічно важливих напрямів зростання світової науки. Навколо цього формується цілий комплекс нових наукових досліджень, які перебувають на стику інформатики з іншими науками. До їх числа відноситься

соціальна інформатика (наука про процеси інформатизації суспільства), біологічна інформатика (наука про інформаційні процеси в біологічних системах), соціальна когнітологія (наука про розвиток інтелектуального потенціалу суспільства) та інші. Відтак, у сучасному розумінні інформатика являє собою комплексний науковий напрямок, що має міждисциплінарний характер.

В сучасних умовах надзвичайно гостро постає нагальна потреба в перегляді, як методологічних, так і світоглядних установок процесу інформатизації освіти. Ця потреба усвідомлюється як в рамках самої освіти, так і з боку суспільства. З одного боку, випускники освітніх установ повинні мати певний запас знання в області інформатики. Під цим мається на увазі не тільки операціональний пласт знання (уміння роботи з комп'ютером, базами даних, операційними системами, Інтернетом тощо), але й знання про характер соціуму, процеси інформатизації в суспільстві, про зміни у мові, культурі, відбуваються внаслідок інформатизації суспільства і т.п. Вони також повинні самостійно орієнтуватися в сучасному світі, вміти поводитися з потоками інформації тощо [7, с. 212]. З іншого боку, суспільство постійно заявляє про потребу не тільки в компетентних фахівцях, але і людей, що вміють самостійно вирішувати професійні проблеми, перш за все, здатних до безперервної освіти в процесі своєї діяльності. Реалії інформаційного суспільства свідчать про те, що сьогодні, як в нашій країні, так і за кордоном надзвичайно затребувані фахівці, які мають достатній рівень професійних знань в області інформаційних технологій. Перш за все, кваліфікаційні вимоги до таких фахівців наголошують на формуванні таких якостей, як адаптивність, здатність до постійного навчання як в рамках своєї діяльності, так і в області масової комунікації.

Недостатня розробленість антропологічного аспекту освіти в області телекомунікаційних технологій обумовлює ряд серйозних прогалин в процесі інформатизації сучасної освіти. Цей недолік повинен бути заповнений як в теоретичному, так і в практичному плані.

В певній мірі зазначена проблема обумовлена тим, що до недавнього часу антропологічні аспекти інформатизації освіти перебували поза сферою наукового дослідження, оскільки дані проблеми (філософсько-антропологічного характеру) розглядалися як вторинні. На перший план, як правило, виходять проблеми технічного, когнітивного, економічного характеру, що занадто обмежує очікуваний результат.

У рамках такого цільового підходу формуються відповідні освітні програми, спосіб викладання інформатики, рівень інформатизації освіти в цілому. Необхідно переосмислити проблематику в іншому ключі. Інформатизація повинна проводитися з урахуванням потреб і можливостей студентів, цільового спрямування з освітою в суміжних областях. Комплекс практичних знань і навичок в галузі інформатики повинен бути корельований із знаннями по інформаційному просторі, соціальних механізмах, мові, історії розвитку інформаційних технологій і та інше. Людина має не тільки вільно орієнтуватися в потоці інформації, але також оперувати інтегративним знанням, знанням, що включає технічні і гу-

манітарні компоненти. Тільки в цьому випадку можливо визнати гармонічну освіту людини, адже інформатизація освіти, в кінцевому рахунку, переслідує саме ці цілі.

Спираючись на наведену тезу, вочевидь постає необхідність у теоретичному плані осмислити антропологічні аспекти інформатизації освіти. Говорячи про підстави, слід згадати, що мова йде про освітню діяльність в цілому. Процес інформатизації потрібно розуміти і розглядати безперервно в рамках безперервного освітнього комплексу загальна середня освіта – бакалаврат – магістратура і далі самовдосконалення на протязі життя. Іманентні цілі освіти визначають генеральні тенденції та перспективи розвитку процесу інформатизації. У практичному плані необхідна розробка освітніх стратегій, курсів спеціалізації тощо, спрямованих на гуманітаризацію освіти. На методологічному рівні ця потреба проявляється в розробці нових методів навчання, спрямованих на формування комплексних знань про світ.

Традиції в освіті були засновані на ідеалах класичної філософії. Людина розуміється в аспекті Розуму, сутність людини ототожнюється з його розумом. Формування нового образу людини відбувається внаслідок розвитку антропологічної, лінгвістичної філософії та філософії мови [10, с. 2]. Метою освіти є розвиток розумних задатків людини, що ототожнюються з духовними характеристиками. Враховуючи це, а також говорячи про антропологічні засади інформатизації освіти, слід визначити найбільш значущі параметри в освіті, які актуалізуються сьогодні в світлі сучасної постмодерністської філософії [7, с. 211]. Таку освіту можна вважати більш прогресивною і гармонічною, оскільки гарантує психічне, духовне, моральне вдосконалення людини.

Проте сучасна практика, криза освіти, що вибухнула на початку другої половини ХХ ст. свідчить про недостатність такого розуміння освіти, і насамперед про підстави самої освітньої діяльності. Розвиток антропологічної, онтологічної філософії спонукає до переосмислення сутності людини. Людина розуміється як духовна істота, як певна цілісність, наділена безліччю розумових, фізичних, духовних, моральних задатків. Наявність розуму не виділяє людину з простору природи, навпаки, як і інші істоти, людина наділена розумом. Але що дійсно відрізняє людину від тварини, так це наявність духу, спрямованості назовні, бажання досягнути самореалізації і усвідомлення своєї місії. У цьому сенсі людина має суттєві відмінності від інших представників тваринного світу.

Людина розуміється як творча, “діяльна сутність”, яка не може бути самостійно усвідомлена або визначена. Визначення відбувається у просторі мови, в соціальному оточенні, коли людина знаходить свою сутність, утворює себе [5, с. 231]. Цей процес, в першу чергу, відбувається через освіту. Освіта постає як засіб становлення людини, як середовище, в якому відбувається формування людини. У повному вимірі освіта постає як процес, екзистенційно характерний людині, як онтологічний процес, поза яким неможливе існування людини як індивіда, так і суспільства а цілому. Внаслідок такого підходу зростає значущість освіти не тільки в соціальному, але і перш за все в екзистенціальному сенсі.

Визнання парадигми, що в просторі освіти відбувається становлення людини як “діяльної істоти”, спонукають з великою увагою сприймати онтологічну значимість будь-яких процесів, що сприяють утворенню людини [2, с. 112]. Тому сьогодні релевантними є не тільки процеси навчання за традиційною схемою, але і будь-які процеси, що мають освітню цінність для людини: ігрові, комунікативні, інтерактивні, комунікація через Інтернет і та інше. Все це спонукає розширити розуміння освіти в рамках сучасної інтерпретації сутності людини. Освіта, інформатизація освіти повинні бути побудовані таким чином, щоб сприяти утворенню людини.

У рамках релятивістського погляду людина постає не як трансцендентальний суб’єкт пізнання, а як реальний суб’єкт комунікації [3, с. 5]. За допомогою комунікації людина утворює необхідне життєво важливе середовище. Комунікація з іншими суб’єктами виступає як спосіб реалізації людини, як освітній простір, який людина набуває з моменту народження, і в якому він перебуває все життя.

Тому інформатизація освіти сприяє розвитку комунікативних навичок людини, становлення його як соціального суб’єкта в інформаційному світі [1, с. 330]. Реальність інформаційного суспільства, в свою чергу, спонукає нові форми комунікативних відносин – комунікації за допомогою інформаційних каналів. Тому інформатизація освіти повинна не тільки враховувати формування комунікативних навичок суб’єкта, а свідомо направляти його навчання відповідно до потреб сучасного суспільства.

Це обумовлює необхідність розробки нових освітніх технологій, які поєднують як технічне, так і гуманітарне навчання в рамках освітніх цілей і завдань [8, с. 3]. В якості таких сьогодні може бути спільна навчально-пізнавальна, дослідницька, творча або ігрова діяльність, організована на основі комп’ютерної телекомунікації, що має загальну проблему, мету, узгоджені методи і способи розв’язання проблеми, спрямовану на досягнення спільного результату.

Індивідуальна або групова проектна робота надає унікальну можливість для самостійної роботи суб’єктів (студентів, аспірантів), коли вони виявляють творчі здібності у вирішенні поставлених ним завдань. Специфіка проектної роботи полягає в тому, що в даному випадку для вирішення якихось реальних практичних або змодельованих завдань потрібне застосування комплексу знань в області інформаційних технологій, а також в конкретній науковій галузі: специфіка телекомунікаційних проектів полягає, як вже йшлося, насамперед, у тому, що вони за своєю суттю завжди міжпредметні. Вирішення проблеми, закладеної у кожному проекті, завжди вимагає залучення інтегрованого знання. Але в телекомунікаційному проекті, особливо міжнародному, потрібна, як правило, більш глибока інтеграція знання, що передбачає не тільки вивчення власне предмета досліджуваної проблеми, але і знайомство з особливостями національної культури партнера, його світовідчуття. Це завжди – діалог культур [12, с. 34].

Особливе значення даної освітньої стратегії полягає в тому, що така робота може проводитися як в рамках різних предметних завдань, так і в процесі

навчання за спеціалізацією. Тому дана освітня стратегія вже сьогодні широко використовується в провідних вітчизняних та зарубіжних освітніх установах.

Поряд із зазначеними проєктними завданнями, слід виділити ще одну позитивну освітню стратегію, якою виступає медіа-компетенція. Медіа-компетенція – це освітня стратегія, спрямована на формування навичок поведінки з інформаційними засобами зв'язку. Під цим маються на увазі не тільки технічні, але й гуманітарні знання в області телекомунікаційних технологій, які спрямовані на те, щоб сформувати певні навички у поведінці з мас-медіа. Важливо враховувати, що інформаційні засоби зв'язку (мас-медіа) впливають на людину, як позитивне, так і негативне, використовуючи при цьому сукупність художніх, інформаційних, естетичних засобів.

При практичному спілкуванні або комунікації за допомогою мас-медіа суб'єкт повинен вміти поводитися з ними, мати уявлення про негативний, маніпулятивний вплив на його свідомість. Технічний компонент є первинним і необхідним елементом медіа-компетенції, оскільки він робить свідомою і неупередженою комунікацію між суб'єктами. Розвиток медіа-компетенції в сучасній освіті необхідні для набуття певних знань і навичок у поведінці з інформаційними засобами комунікації і в той же час подолати негативний вплив масової інформації. Медіа-компетенція як сучасна освітня стратегія гармонійно поєднує в собі технологічні і гуманітарні аспекти у вивченні інформатики, долаючи тим самим вузькість сучасного способу викладання інформатики у вищих навчальних закладах.

Узагальнюючи зазначене, можна аргументувати висновок про те, що інформатизація сучасної освіти повинна бути адаптована в рамках сучасних антропологічних ідей. Аналіз сучасних напрямів розвитку процесу інформатизації освіти та досвіду викладання інформатики обумовлює потребу в доповненні і розширенні новими освітніми технологіями, спрямованими на формування гуманітарного знання у сфері інформатики. В свою чергу, тематизація антропологічного принципу дозволить істотно змінити процес інформатизації освіти і тим самим сприяти гуманізації освіти в цілому. Для розв'язання цієї проблеми необхідні скоординована взаємодія фахівців освіти і науки, а також ефективна підтримка цієї взаємодії з боку державної влади та органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел і літератури

1. Белл, Д. Соціальні рамки інформаційного суспільства / Деніел Белл // Нова технократична хвиля на заході. – М.: Прогрес, 1986. – С. 330–342.
2. Гершунский, Б. С. Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных концепций) / Б. С. Гершунский. – М.: Совершенство, 1998. – 608 с.
3. Гершунский, Б. С. Философия образования для XXI века / Б. С. Гершунский. – М.: Педагогическое общество России, 2002. – 512 с.
4. Еліта: витоки, сутність, перспектива / [Авт. кол.: В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, С. В. Пролєєв та ін.]; за ред. В. Г. Кременя; НАПН України, Ін-т обдар. дитини, Т-во “Знання” України [та ін.]. – К.: Т-во “Знання” України, 2011. – 526 с.

5. Кремень, В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. – 2-е вид. – К.: Т-во “Знання” України, 2011. – 526 с.
6. Людиноцентризм в освіті: сучасний напрям розвитку духовності нації: [освіта в контексті “кризи” духовності. Ідеал людини в розвитку мудрості та знання. Ціннісні смисли освітнього процесу] // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 2. – С. 17-30.
7. Пінчук, Є. А. Соціально-філософські підстави необхідності реформування освіти в сучасному суспільстві / Є. А. Пінчук // Практична філософія. – 2009. – № 2 (32). – С. 211–217.
8. Политика в области образования и новейшие информационные технологии (Национальный отчёт Российской Федерации на II Международном конгрессе ЮНЕСКО), 1996 г. – М.: Госкомвуз, 1996.
9. Трансформації особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 2. – С. 5-14.
10. Філософія людиноцентризму у контексті проблем освіти // Упр. школою. – 2008. – № 19/21. – С. 2-9.
11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
12. Gehlen, A. Der Mensch. Seine Natur und seine Stellung in der Welt / A. Gehlen. – Frankfurt am Main, 1971. – S. 31–51.

Olga Govorovska

Anthropological aspects informatization of higher education

In this article are being reviewed the historical aspects of the evolution in the higher education. Are being investigated the modern processes of informatization of Ukrainian society, including its understanding, interpretation, its place and role. Are being analyzed a variety of economic, social, political, cultural, philosophical aspects of informatization. Highlights key issues and characteristics the anthropological basis informatization of education and their base areas. Are given numerous examples the opportunities for Ukrainian civilization progress, which opens up a world of information technology for modern education sector.

It stressed that the essential nature of the process of informatization in the modern society is manifested in the fact that it changes the dynamics of social processes and social reality in general. Technics in the Information Society is a powerful and inexhaustible source of endless technological development. In this way the process of informatization changes not only the realities of the modern environment, but also ways of its understanding. Is underlined that the limitless possibilities of information technology in education determines its new model and qualitatively new paradigm for training specialists oriented on the assimilation of knowledge and skills not only in a secondary or high school, but after graduating.

It noted on the increasing need for revision as methodological and philosophical systems of the process of informatization of education, also on the creation and realization of education programs, and improving the teaching of informatics in general. It made emphasis on necessity of develop of pedagogical fundamental ideas

in the philosophy and theory of education; in the creation of experimental and alternative educational institutions; in the democratization of all types and forms of educational institutions, creating a system of continuous education through the prism of computerization, and free choice study programs and education also formation on the basis of their independence modern educational environment.

Keywords: *anthropology, higher education informatization, information society, education quality.*

О.А.Говоровская

Антропологические аспекты информатизации высшего образования

В данной статье рассматриваются исторические аспекты эволюции высшего образования. Исследуются современные процессы информатизации украинского общества, в частности его понимания, интерпретации, её место и роль. Анализируются различные экономические, социальные, политические, культурологические, философские аспекты информатизации. Освещаются важнейшие вопросы и особенности антропологических основ информатизации образования, их базис и направление. Наводятся многочисленные примеры возможностей для цивилизационного продвижения Украины, которые открывают мир информационных технологий перед современной сферой образования.

Подчеркивается, что сущностный характер процесса информатизации в современном обществе проявляется в том, что он изменяет динамику социальных процессов и в целом социальную реальность. Техника в информационном обществе представляет собой мощный и неисчерпаемый источник нескончаемого технического развития. У такой способ процесс информатизации изменяет не только реалии современного окружения, но и способы его понимания. Подчеркивается, что безграничные возможности информационных технологий в образовании обуславливают её новую модель и качественно новую парадигму подготовки специалистов ориентированную на усвоение знаний и умений не только в общеобразовательном или высшем учебном заведении, но и после их окончания.

Отмечено возрастающую потребность в пересмотре как методологических, так и мировоззренческих установок процесса информатизации образования, создании и реализации соответствующих образовательных программ, усовершенствовании преподавания информатики в целом. Сделан акцент на необходимость разработки педагогических фундаментальных идей в философии и теории образования; создании экспериментальных и альтернативных образовательных заведений; демократизации всех типов и форм учебных заведений, разработки системы непрерывного образования через призму компьютеризации, свободного выбора программ обучения и образования и формирования на их основе независимой современной образовательной среды.

Ключевые слова: *антропология, информатизация высшего образования, информационное общество, качество образования.*